

TEMAT KOMUNIKATU: Komisja chce ułatwić finansowanie różnego rodzaju projektów poprzez zbiórki w internecie („finansowanie społecznościowe”).

STRONY ZAINTERESOWANE: przedsiębiorstwa, przedsiębiorcy i osoby prywatne szukające finansowania, darczyńcy, platformy finansowania społecznościowego.

- ZALETY:**
- Finansowanie społecznościowe wspiera zarówno konkurencję na rynku finansowania, jak i innowacyjność we wszystkich sektorach gospodarki.
 - Komisja zamierza doprecyzować przepisy dotyczące finansowania społecznościowego.
- WADY:**
- –

TREŚĆ

Tytuł

Komunikat na temat **Uwolnienia potencjału finansowania społecznościowego** w Unii Europejskiej. **Sygnatura COM(2014) 172** z 27 marca 2014 r.

Streszczenie

› Definicja i tło

- Termin „finansowanie społecznościowe” odnosi się do publicznego zaproszenia do gromadzenia funduszy na sfinansowanie konkretnego projektu (s. 2). Zaproszenie takie zwykle składane jest poprzez platformy finansowania społecznościowego działające w internecie.
- Dotychczas wykształciły się następujące formy finansowania społecznościowego (s. 3):
 - finansowanie społecznościowe bez oczekiwania zwrotu finansowego:
 - wspierający przekazują darowizny („finansowanie społecznościowe w oparciu o darowizny”);
 - wspierający otrzymują symboliczną nagrodę („finansowanie społecznościowe oparte na nagrodach”) lub produkt, który zostanie stworzony dzięki ich funduszom („finansowanie społecznościowe oparte na przedsprzedaży”).
 - finansowanie społecznościowe z oczekiwaniem zwrotu finansowego:
 - wspierający otrzymują udział w zyskach, akcje lub „papiery wartościowe” („inwestowanie społecznościowe”);
 - wspierający otrzymują swój kapitał z powrotem w określonych warunkach i zwykle z odsetkami („społecznościowe udzielanie pożyczek”).
- Komisja powołuje się na dane branżowe, zgodnie z którymi w 2012 r. w Europie w ramach finansowania społecznościowego zebrano 735 mln euro, a w 2013 r. kwota ta mogła sięgnąć 1 miliarda euro (s. 2).
- W okresie od października do grudnia 2013 r. Komisja przeprowadziła konsultacje dotyczące finansowania społecznościowego.

› Cele i treść Komunikatu

- Celem Komisji jest ułatwienie zbierania funduszy w ramach finansowania społecznościowego (s. 4)
- Komisja [w komunikacie]:
 - wyjaśnia zalety finansowania społecznościowego (s. 4-5);
 - podkreśla konieczność działań w związku z niepewnością prawa oraz w zakresie rynku wewnętrznego, systemu finansowego, a także budowy zaufania i współdziałania z finansowaniem ze źródeł publicznych (s. 5-11), jak również
 - określa działania, które ma zamiar podjąć w przyszłości (s. 11-12).

› Zalety finansowania społecznościowego

Zdaniem Komisji Europejskiej, finansowanie społecznościowe może: (s. 4-6)

- ułatwić dostęp do początkowego finansowania, szczególnie w przypadku małych i średnich firm (MŚP), a przez to stanowić wsparcie dla innowacji, badań i rozwoju;
- zmniejszyć koszty finansowania oraz obciążenia biurokratyczne, szczególnie w przypadku małych i średnich firm,
- stanowić dodatkowe narzędzie analiz rynkowych, np. testów rynkowych nowych produktów, a także:
- stanowić wsparcie dla „kultury przedsiębiorczości” - ze względu na fakt, że wspierający mają nie tylko wybór, w który projekt zainwestować, ale też lepszy kontakt z przedsiębiorstwami.

› Brak pewności prawa

- Zdaniem Komisji panuje niepewność co do tego, które przepisy stosować w przypadku finansowania społecznościowego (s. 6).

- W zależności od wybranego modelu biznesowego, do każdego typu finansowania społecznościowego mogą się odnosić następujące dyrektywy: (s. 6)
 - Dyrektywa w sprawie handlu elektronicznego (2000/31/EC);
 - Dyrektywa w sprawie reklamy wprowadzającej w błąd i reklamy porównawczej (2006/114/EC);
 - Dyrektywa w sprawie nieuczciwych praktyk handlowych (2005/29/EC);
 - Dyrektywa w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (93/13/EEC);
 - W przypadku finansowania społecznościowego z oczekiwaniem zwrotu finansowego, w zależności od stosowanego modelu biznesowego, istotne mogą być również następujące regulacje: (s. 7)
 - Dyrektywa w sprawie prospektu emisyjnego (Prospectus, 2003/71/EC);
 - Dyrektywa o usługach płatniczych (2007/64/EC);
 - Dyrektywa w sprawie rynków instrumentów finansowych (2004/39/EC, MiFID I) [lub raczej – od 2 lipca 2014 r. - jej następczyni, Dyrektywa MiFID II (Dyrektywa 2014/65/EU) oraz Rozporządzenie MiFIR (Rozporządzenie (EU) nr 600/2014)];
 - Dyrektywa w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności (2013/36/EU, CRD IV) oraz Rozporządzenie w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych [(EU) nr 575/2013, CRR];
 - Dyrektywa w sprawie zarządzających alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi (2011/61/EU, AIFMD);
 - Dyrektywa o kredycie konsumenckim (2008/48/EC);
 - Dyrektywa o sprzedaży usług finansowych na odległość (2002/65/EC);
 - Rozporządzenie w sprawie europejskich funduszy venture capital (EU) nr 345/2013 oraz
 - Rozporządzenie w sprawie funduszy przedsiębiorczości społecznej (EU) nr 346/2013.
 - Niektóre Państwa Członkowskie próbują stworzyć ramy prawne dla finansowania społecznościowego z oczekiwaniem zwrotu finansowego, przyjmując w tej dziedzinie wytyczne lub podejmując działania regulacyjne (s. 7). „Bez przesądzenia” o tym, jaki jest najlepszy sposób zachowania równowagi między wspieraniem finansowania społecznościowego a ochroną interesów inwestorów, może się okazać, że wprowadzenie krajowych przepisów regulacyjnych w tym zakresie spowoduje jeszcze większą niepewność prawną (s. 8).
- › **Rynek wewnętrzny**
- 81 proc. platform finansowania społecznościowego nieprzewidujących zwrotu finansowego, które wzięły udział w konsultacjach, już teraz działa na skalę międzynarodową. Wśród platform, na których możliwe jest uzyskanie zwrotu, odsetek ten wynosi zaledwie 38 proc. (s. 8).
 - 44 proc. platform finansowania społecznościowego przewidujących uzyskanie zwrotu finansowego twierdzi, że do podjęcia działań w skali międzynarodowej zniechęca je brak informacji na temat obowiązujących w takich sytuacjach przepisów. Dla 27 proc. przeszkodą jest wysoki koszt zdobycia pozwolenia na działalność w innym Państwie Członkowskim (s. 8).
- › **System finansowy**
- Komisja klasyfikuje finansowanie społecznościowe jako alternatywną formę pozyskiwania finansowania, która może stanowić uzupełnienie dla tradycyjnych form (s. 9).
 - Jedna czwarta „uznanych banków”, które wzięły udział w konsultacjach, jest zainteresowana finansowaniem społecznościowym. Komisja jest więc przekonana, że istnieje możliwość, iż zaangażowanie „podlegających regulacji instytucji finansowych” zwiększy zaufanie do platform finansowania społecznościowego. Z drugiej strony Komisja wyraża obawę, że koszty finansowania społecznościowego w takiej sytuacji wzrosną, a konkurencja pomiędzy tradycyjnymi i alternatywnymi „uczestnikami sfery finansowej” zmniejszy się (s. 9).
- › **Zaufanie**
- Zdaniem Komisji, „wciąż brakuje świadomości związanej z finansowaniem społecznościowym” w Europie (s. 10).
 - W dodatku „dobre zrozumienie sposobu, w jaki finansowanie społecznościowe działa, jakie korzyści może przynieść oraz jakie ryzyko wiąże się z tą formą finansowania [...] może mieć kluczowe znaczenie”. To jedyny sposób, by wzbudzić zaufanie do finansowania społecznościowego, które jest niezbędne dla zrównoważonego wzrostu (s. 10).
 - Komisja chce zwiększyć „rozpoznawalność” platform finansowania społecznościowego. Sposobem budowy zaufania może być wprowadzenie znaku jakości (s. 10).
- › **Współdziałanie z finansowaniem ze źródeł publicznych**
- Komisja wzywa do przeanalizowania pomysłu wykorzystania - na szczeblu krajowym i unijnym - publicznych środków równoległe z finansowaniem społecznościowym do zapewniania finansowania „w należycie uzasadnionych przypadkach, w których można wykazać niedoskonałość rynku” (s. 10).
 - Wykorzystanie to może przybierać formę: wspólnego finansowania inwestycji przez prywatne i publiczne podmioty wspierające, rządowych gwarancji dla „pożyczek społecznościowych” lub bezpośrednich wpłat dla platform finansowania społecznościowego (s. 10).
 - Nowe „Wytyczne w sprawie pomocy państwa na rzecz promowania inwestycji w zakresie finansowania ryzyka” (2014/C 19/04) „rozszerzają zakres kwalifikujących się przedsiębiorstw o MŚP, małe spółki o średniej kapitalizacji i innowacyjne spółki o średniej kapitalizacji” (s. 10).
 - Przepisy zawarte we wspomnianych Wytycznych, dotyczące alternatywnych platform handlu, mogą być analogicznie stosowane w odniesieniu do „określonych typów” platform finansowania społecznościowego (s. 10).
- › **Działania Komisji w przyszłości**
- Komisja zamierza regularnie oceniać, czy krajowe i unijne przepisy dotyczące finansowania społecznościowego są odpowiednie oraz czy konieczne są w tym zakresie działania UE. W szczególności przy okazji zaplanowanych przeglądów istniejących regulacji Komisja zamierza sprawdzić, czy powinny zostać przyjęte szczegółowe przepisy dotyczące finansowania społecznościowego z oczekiwaniem zwrotu finansowego (s. 12).

- W 2014 r. Komisja zleci przeanalizowanie roli finansowania społecznościowego w systemie finansowym (s. 11). Komisja już wcześniej zleciła analizę tego, jaki wpływ na badania i rozwój może mieć wprowadzenie różnego rodzaju bodźców podatkowych dla platform finansowania społecznościowego (s. 9 i 11).
- Powołana zostanie grupa ekspertów. Celem tej decyzji będzie „zwiększenie świadomości finansowania społecznościowego”, dostarczenie „informacji i modułów szkoleniowych dla właścicieli projektów”, wspieranie „wymiany najlepszych praktyk” oraz zidentyfikowanie barier dla rozwoju finansowania społecznościowego (s. 11).
- Komisja zbada możliwość samoregulacji w branży finansowania społecznościowego oraz przeanalizuje „potencjał” wynikający z wprowadzenia znaku jakości (s. 11).
- Komisja rozważy przyjęcie wytycznych w zakresie finansowania społecznościowego, które pomogą uniknąć „niespójności” w przepisach krajowych, przez co służyć będą właściwemu funkcjonowaniu rynku wewnętrznego (s. 11).
- Komisja będzie promować zbieżność przepisów na poziomie międzynarodowym (s. 12).
- W roku 2015 Komisja opublikuje raport na temat postępów w tej dziedzinie (s. 12.)

Tło polityczne

W 2013 r. Komisja opublikowała Zieloną Księgę dotyczącą „Długoterminowego finansowania gospodarki europejskiej” [COM(2013) 150]. Celem dokumentu było zainicjowanie dyskusji na temat przepisów dotyczących funduszy służących finansowaniu inwestycji długoterminowych, niezbędnych dla wzrostu gospodarczego w UE. Zielona Księga odnosiła się również do kwestii wspierania „nietradycyjnych” źródeł finansowania, takich jak finansowanie społecznościowe. W marcu 2014 r. Komisja opublikowała Komunikat [COM(2014) 168], w którym określiła m.in. jak zamierza ułatwić dostęp do funduszy małym i średnim przedsiębiorstwom.

Podmioty mające wpływ na proces polityczny

Dyrekcja generalna:

Dyrekcja generalna ds. rynku wewnętrznego

OCENA

Ocena wpływu na gospodarkę

Komisja słusznie uważa finansowanie społecznościowe za alternatywne źródło finansowania wobec tradycyjnych możliwości w tym zakresie, takich jak kredyty bankowe.

Finansowanie społecznościowe zarówno wspiera konkurencję na rynku finansowania, jak i innowacje we wszystkich dziedzinach gospodarki. Umożliwia bowiem, szczególnie małym firmom i start-upom, dostęp do tzw. indeksu finansowania - mechanizmu o niskich kosztach transakcyjnych, wykorzystującego nowe media. W dodatku finansowanie społecznościowe umożliwia uzyskanie kapitału w szczególności tym małym lub „egzotycznym” projektom, które są przez banki - czasami błędnie - postrzegane jako niewarte finansowania; choć oczywiście w przypadku tych projektów istnieje ryzyko niekorzystnego ulokowania środków.

Brak pewności prawa, z którym mamy obecnie do czynienia w obszarze finansowania społecznościowego, a który jest typowy dla innowacyjnych usług oferowanych w internecie, ogranicza potencjał finansowania społecznościowego. Konieczne jest więc zapewnienie jasności w kwestii tego, które przepisy (zarówno Państw Członkowskich, jak i unijne) powinny być stosowane. Finansowanie społecznościowe za pośrednictwem internetu może – minimalnym kosztem – być interesujące dla wspierających ze wszystkich Państw Członkowskich. To dobry powód, by zrezygnować ze stosowania zróżnicowanych, krajowych regulacji. Planowana przez Komisję analiza istniejących krajowych przepisów w tym zakresie wydaje się więc krokiem logicznym. Za nią powinna podążyć harmonizacja przepisów na szczeblu UE.

Chociaż finansowanie społecznościowe może, do pewnego stopnia, stanowić alternatywę dla tradycyjnego sposobu finansowania przez banki, nie powinno się na tej podstawie wnioskować, że wspierający (jako pożyczkodawcy) lub platformy finansowania społecznościowego (jako brokerzy kredytowi) powinni być objęci tymi samymi uniwersalnymi regulacjami, czego niektórzy oczekują.

Wymogi kapitałowe obowiązujące w przypadku banków nie są odpowiednie do zastosowania ani wobec wspierających, ani wobec platform finansowania społecznościowego. Przeważająca większość wspierających nie należy do grona banków ani towarzystw ubezpieczeniowych. Co prawda ponoszą oni pełne ryzyko straty, nie mają jednak inwestorów, których trzeba byłoby chronić. Platformy finansowania społecznościowego, podobnie jak brokerzy kredytowi, same nie ponoszą jakiegokolwiek ryzyka. Ich zadanie skupia się na preselekcji projektów oferowanych potencjalnym wspierającym na swojej platformie oraz na pośredniczeniu w udzielaniu kredytów lub dokonywaniu innego rodzaju inwestycji. Całkowite ryzyko strat spoczywa na wspierających.

Platformy finansowania społecznościowego – podobnie jak banki – działają na zasadzie pośrednika (brokera) kredytowego. Regulacje dotyczące działalności brokerskiej banków mają na celu przede wszystkim ochronę inwestorów. Powinna być ona możliwa w przypadku wszystkich kanałów pośrednictwa. Ale potrzeba ochrony inwestorów – a co za tym idzie również potrzeba wprowadzenia regulacji w przypadku finansowania społecznościowego - różni się od tej, z którą mamy do czynienia w przypadku banków, i to w wielu aspektach. Choć typowy wspierający w ramach finansowania społecznościowego inwestuje stosunkowo niewielkie sumy pieniędzy, jego inwestycje są zwykle dość ryzykowne. Dotyczą bowiem start-upów, których historyczne dane na temat przychodów, umożliwiające wycenę, są niedostępne. Co więcej, nie istnieje często żaden rynek wtórny dla nabytych akcji, wskutek czego – nawet w przypadku uzyskania zysków – wspierający nie odzyskuje początkowo zainwestowanej kwoty aż do zakończenia okresu określonego w umowie. To wskazuje na potrzebę wprowadzenia oddzielnych przepisów dotyczących ochrony inwestorów.

W przypadku platform społecznościowych – mając na względzie trudność oszacowania dochodów oraz duże ryzyko inwestycji – wymogi w zakresie ujawniania informacji i prowadzenia dokumentacji powinny obowiązywać wyłącznie po przekroczeniu minimalnej, określonej wartości inwestycji lub określonego stopnia złożoności. W przypadku małych wartości lub niskiego stopnia złożoności wprowadzanie takich obowiązków nie jest konieczne. Poza tym również w przypadku banków istnieją wyjątki od zasady ujawniania informacji i prowadzenia dokumentacji, szczególnie w odniesieniu do prostych produktów, jakich jak lokaty overnight lub lokaty terminowe. W określonych sytuacjach platformy finansowania społecznościowego powinny mieć obowiązek zachowywania protokołów posiedzeń oraz publikowania

Broszura CEP nr 36/2014

prospektów emisyjnych, dostarczania obiektywnych i wyczerpujących informacji na temat inwestycji oferowanych na ich stronach internetowych oraz ponoszenia odpowiedzialności za oczywiste błędy zawarte w tych informacjach. Znormalizowana odznaka jakości, proponowana przez Komisję, mogłaby służyć jako wskaźnik koniecznej jakości tych informacji.

Ocena prawna

Kompetencje prawne

Podstawę prawną unijnych rozwiązań w zakresie wspierania finansowania społecznościowego dają kompetencje w zakresie rynku wewnętrznego (art. 114) oraz kompetencje w zakresie koordynacji przepisów prawnych i administracyjnych dotyczących podejmowania i prowadzenia samodzielnej działalności gospodarczej (art. 53 (1) TFEU).

Pomocniczość

Nie budzi wątpliwości ze względu na transgraniczny charakter internetu.

Proporcjonalność w odniesieniu do Państw Członkowskich

Uzależniona od ostatecznego kształtu rozwiązań.

Zgodność z prawem UE w innych aspektach

Uzależniona od ostatecznego kształtu rozwiązań

WNIOSKI

Finansowanie społecznościowe wspiera zarówno konkurencję na rynku finansowania, jak i innowacje we wszystkich sektorach gospodarki. Ze względu na ponadgraniczny charakter internetu, wymagana jest jasność w kwestii przepisów odnoszących się do finansowania społecznościowego. Kolejnym krokiem powinna być ich harmonizacja na poziomie UE. Nie jest konieczne obejmowanie wspierających ani platform finansowania społecznościowego wymogami kapitałowymi. W przypadku inwestycji, których wartość przekracza określony pułap lub mających skomplikowany charakter, platformy finansowania społecznościowego powinny zachowywać protokoły posiedzeń, publikować prospekty emisyjne oraz zapewniać obiektywne i wyczerpujące informacje na temat inwestycji na stronie internetowej, jak również ponosić odpowiedzialność za oczywiste błędy w tym zakresie.

Centrum für Europäische Politik (Centrum Polityki Europejskiej, CEP) jest niemiecką organizacją pozarządową, która na bieżąco monitoruje i analizuje procesy legislacyjne prowadzone na poziomie Unii Europejskiej oraz dzieli się tą wiedzą z politykami, naukowcami, mediami i ogółem społeczeństwa.

Więcej informacji: www.cep.eu

Fundacja FOR jest organizacją pozarządową, która prowadzi działania sprzyjające rozwojowi instytucji demokratycznych oraz wzmocnieniu społeczeństwa obywatelskiego w Polsce.

Więcej informacji: www.for.org.pl